

Resultatrapport

Kommerkollegiums internationella
utvecklingssamarbete

Kommerskollegium är Sveriges myndighet för utrikeshandel, EU:s inre marknad och handelspolitik. Vår uppgift är att förbättra möjligheterna för internationell handel med utgångspunkt i öppenhet, klara spelregler och fri rörlighet på EU:s inre marknad.

Målet för vårt arbete är att bidra till en väl fungerande inre marknad, en extern handelspolitik i EU som bygger på frihandel samt ett öppet och starkt multilateralt handelssystem.

Vi förser regeringen med beslutsunderlag, utredningar och yttranden samt deltar i internationella möten och förhandlingar.

Kommerskollegiums Solvitcenter hjälper företag och privatpersoner som stöter på problem med den fria rörligheten.

Vi är också värd för flera nätverk med näringslivsorganisationer och myndigheter som syftar till att utveckla förutsättningarna för handeln.

I vår roll som handelsmyndighet ingår dessutom att ge stöd till utvecklingsländer genom handelsrelaterat utvecklingssamarbete. Det sker bland annat genom kontaktpunkten Open Trade Gate Sweden som bistår exportörer från utvecklingsländer i deras handel med Sverige och EU.

Med våra utredningar och rapporter vill vi öka kunskapen om handelns betydelse för samhällsekonomin och för en global hållbar utveckling.

www.kommerskollegium.se

Enheten för WTO och
utvecklingssamarbete
Anna Hallam

Välj ett objekt.
2021-06-16 Dnr 2020/01751-2

Resultatrapport: Kommerskollegiums internationella utvecklingssamarbete

Förord

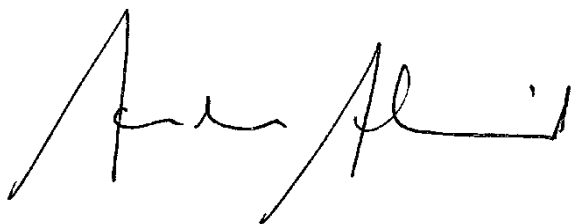
Vi lever i en föränderlig värld. Just nu kanske mer än någonsin. Under 2020 har flera länder stängt sina gränser för att skydda sin befolkning mot covid-19-pandemin. Andra har stängt ner delar av sin verksamhet. Det har påverkat flödet av varor och tjänster mellan länder och produktionen som utgör maskineriet i världsekonomin har delvis pausats.

Vi vet ännu inte vilka effekter det får på lång sikt men redan nu ser vi att den ekonomiska utvecklingen har fått sig en rejäl smäll. Sysselsättningen går ner globalt och värst drabbas de mest utsatta grupperna som lågutbildade, de utan fast anställning, ungdomar och kvinnor, i redan sårbara låginkomstländer.

För första gången på två decennier ökar antalet människor som lever i extrem fattigdom. Ett välfungerande internationellt utvecklingssamarbete blir mer avgörande när pengaflöden avstannar och samhällen och länder ska återhämta sig efter pandemin. Den internationella handeln utgör en viktig roll i bekämpningen av Covid-19 och återuppbyggnaden av ekonomin, efter pandemin. Det är därför av största vikt att öppenhet, och transparenta och förutsägbara regler fortsätter att ligga till grund för det globala handelsregelverket. Kommerskollegium värnar en hållbar frihandel både regionalt och globalt.

Covid-19 påverkar oss alla. För Kommerskollegiums internationella utvecklingssamarbete har det rådande läget inneburit en snabb och nödvändig digital omställning. Under den period som vi inte kan resa gör vi vad vi kan för att anpassa vårt arbetssätt och utveckla våra metoder för kapacitetsutveckling med ambitionen att möta våra samarbetspartners behov på ett sätt som passar dem. Vi ser att detta nya arbetssätt är en

möjlighet att utveckla våra metoder för mer digitalt samarbete, vilket ger ytterligare möjligheter till långsiktiga och hållbara resultat över tid.

Anders Ahnlid

Generaldirektör

1 Inledning

Den här rapporten vänder sig till dig som är intresserad av internationellt utvecklingssamarbete inom global handel och vill veta mer om hur handel kan vara ett verktyg för hållbar ekonomisk utveckling.

Kommerskollegium är Sveriges myndighet för utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Myndighetens uppdrag är att verka för frihandel med en vision om hållbar handel utan hinder. Som svensk myndighet är vi expert på handelsområdet och arbetar utifrån en demokratisk värdegrund. I vårt uppdrag från regeringen ingår handelsrelaterat utvecklingssamarbete för att vi med kapacitetsutvecklande insatser ska bidra till att stärka dessa länders institutioner och deltagande i internationell handel. För detta får vi årligen ett anslag av regeringen på ca 23 mkr där merparten av budgeten består av lönekostnader.

I denna rapport presenterar vi Kommerskollegiums roll som aktör i genomförandet av svenskt utvecklingssamarbete och hur myndigheten bidrar till arbetet med fattigdomsminskning genom att sträva mot målen i Agenda 2030. Rapporten fokuserar på myndighetens resultat under 2018–2020. Resultaten är baserade på både externa utvärderingar och egna bedömningar.

2 Handel som motor för hållbar utveckling

Handel är utbyte av varor och tjänster mellan två eller fler parter. Internationell handel är samma sak fast över nationsgränser. När varor och tjänster som tillverkas i ett land, sedan säljs för att transporteras till

och användas i ett annat land, skapar det arbetstillfällen för människor världen över. Företag är beroende av att importera insatsvaror och tjänster för att i sin tur kunna exportera varor och tjänster. Det är grunden för internationell handel och är, på samma sätt som handel inom landet, en motor för ekonomisk tillväxt.

Idag stödjer de flesta ekonomer tanken på frihandel. Det betyder att varken exporten eller importen ska gynnas eller missgynnas, utan att gränserna ska vara öppna åt båda hållen. Forskning visar att inget land har lyckats uppnå en långsiktig ekonomisk tillväxt utan öppenhet för handel. Däremot är det viktigt att vara medveten om att handel bara är en av flera viktiga faktorer för att uppnå ökad produktivitet och ekonomisk tillväxt, och att effekterna av handel inte alltid enbart är positiva, utan beror på en rad omständigheter. För att handel ska bidra till en ekonomiskt hållbar utveckling så krävs kompletterande åtgärder som till exempel tillgång till utbildning, hälsovård och infrastruktur, välfungerande arbetsmarknad som underlättar för människor att flytta mellan sektorer och geografiska områden, makroekonomisk stabilitet, god samhällsstyrning och fungerande äganderätt, en välfungerande rättsstat liksom tillgång till kapital, för både kvinnor och män.

Det är företag som handlar, inte länder. För att ett land ska kunna dra nytta av handel för den ekonomiska utvecklingens skull är det viktigt att företag har goda förutsättningar att utvecklas och handla med varandra, inom landet, i den egna regionen och globalt. Det är innehållet i, och genomförandet av ett lands näringslivs- och handelspolitik som lägger grunden till detta. En handelspolitik som främjar tydliga, transparenta och förutsägbara regler underlättar för företag att handla med varandra. Samtidigt både gagnar och skyddar den landets konsumenter och bidrar därmed till en hållbar utveckling i landet. Som stöd till den nationella handelspolitiken finns bland annat Världshandelsorganisationens (WTO) internationella regelverk som bygger på öppenhet, transparens och icke-diskriminering mellan medlemmarna.

Handel kan således leda till både ökad tillväxt och utveckling. Forskningen pekar på ett positivt empiriskt samband mellan handelsliberaliseringar och minskad fattigdom.

Handelsavtal mellan länder innebär att företag får tillgång till nya marknader och förbättrar sina förutsättningar för att göra affärer, till exempel genom lägre tullavgifter. Men effekterna kan skilja sig åt och många låg- och medelinkomstländer har svårt att tillgodogöra sig de fördelar som handel kan leda till. Det beror på många faktorer, exempelvis varierande grad av institutionell kapacitet, utbildningsnivå och infrastruktur. I många länder saknas välfungerande system för

inkomstskatt och offentlig sektor finansieras till stor del av avgifter för varor som passerar gränsen. Det är därför viktigt att utvecklingssamarbetet och alla politikområden samverkar och att förändringar på handelsområdet kompletteras med lösningar som är specifika för det enskilda landet.

För att stödja låg- och medelinkomstländer att dra nytta av handel för sin tillväxt finns ett globalt initiativ för handelsrelaterat bistånd, Aid for Trade, som leds av WTO och OECD. Aid for Trade har en bred utformning för att stärka både handelsrelaterad kapacitet och infrastruktur. Genom sin bredd fångar Aid for Trade upp komplexiteten i de faktorer som begränsar människor som lever i fattigdom så att de kan gynnas av internationell handel.

Enligt Addis Ababa Action Agenda, som är det bakomliggande ramverket för finansiering av genomförande av Agenda 2030, är handel ett viktigt sätt att mobilisera kapital för att nå de globala utvecklingsmålen. Mer exakt är internationell handel ett av sju åtgärdsområden i agendan. Under coronapandemin har dock många länders produktion och handel pausats vilket ger långsiktiga konsekvenser för låginkomstländers statskassor som finansierar viktiga funktioner i samhället. Därför är internationellt handelsrelaterat utvecklingssamarbete, genom Kommerskollegium och andra liknande aktörer, såväl som det globala stödet inom ramen för WTO:s Aid for Trade viktigare än någonsin.

3 Hållbar utveckling är inkluderande

Handel leder till tillväxt. Men tillväxt leder inte automatiskt till utveckling och minskad fattigdom. För det krävs att det i landet finns en demokratisk, fungerande stat och maktdelning som möjliggör en fördelningspolitik som kommer fattiga människor tillgodo.

Förutsättningarna för att tillväxt ska leda till hållbar utveckling är större om tillväxten skapas av handel som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar. För att trygga att internationell handel leder till hållbar utveckling, är det viktigt att landets handelspolitik är inkluderande.

Med det menar vi att ett lands handelspolitik är inkluderande när regeringen aktivt tar in och balanserar olika aktörers intressen för att utforma sin politik. Det kan vara aktörer från till exempel näringsliv och civilsamhälle som representerar ett brett spektrum av olika grupper i samhället. I utformandet av handelspolitiken måste beslutsfattare väga olika aktörers intressen mot varandra och hantera målkonflikter. Beslutsfattare måste också ta hänsyn till en mängd andra faktorer för att

utveckla och genomföra en hållbar handelspolitik. Det är viktigt med en god förståelse av de egna nationella förutsättningarna som till exempel landets ekonomiska-, miljömässiga-, demografiska- eller demokratiska utveckling. Det är också viktigt att ha en bra uppfattning om vilka varor och tjänster företag vill och kan producera och exportera, samt vilka varor och tjänster de önskar importera.

För att använda handel som ett verktyg för utveckling behöver man kunna koppla sambanden mellan olika delar av handelspolitiken. Annars finns det en risk att en del av handelspolitiken motverkar en annan del. Till exempel är det grundläggande hur import och export hänger ihop. För att kunna exportera varor behöver nämligen de flesta företag importera vissa råvaror och komponenter som ska ingå i deras produkt. Därför bör regleringar som rör import också anpassas till landets exportpolitik, så att inte importen hindras på ett sätt som får oförutsedda negativa konsekvenser.

4 Kommerskollegium som aktör i internationellt utvecklingssamarbete

Det övergripande målet för Kommerskollegiums internationella utvecklingssamarbete är att skapa goda förutsättningar för låg- och medelinkomstländer att delta i internationell handel och bidra till hållbar utveckling. Vårt arbete styrs av regeringens principer och strategier som vägleder det svenska utvecklingssamarbetet.

I många låg- och medelinkomstländer är den offentliga sektorn svag eller otillräcklig. Offentliga institutioner behöver ofta utvecklas och stärkas för att kunna ge medborgare och företag den service de enligt lag har rätt till. Samtidig ska institutionerna ha kapacitet att utforma regelverk och policys som gynnar hållbar utveckling och de ska inkludera och balanserar konsumenters-, företags- och civilsamhällets intressen. Det är en utmaning för regeringar oavsett ekonomisk utvecklingsnivå.

Kommerskollegium samarbetar med offentliga institutioner som ansvarar för utveckling eller efterlevnad av politik och regelverk på handelsområdet. För att bidra till kapacitetsutveckling arbetar vi tillsammans med tjänstemän på handelsministerier och myndigheter som ägnar sig åt handelspolitisk analys. Agenda 2030:s delmål 16.6 om att bygga effektiva tillförlitliga och transparenta institutioner är särskilt viktigt för oss. Vårt utvecklingssamarbete syftar också till att främja ett multilateralt handelssystem inom ramen för Världshandelsorganisationen WTO (delmål 17.10) och avveckla handelshinder för de minst utvecklade länderna (delmål 17.12). Dessa delmål genomsyrar de flesta av våra bilaterala samarbeten.

Vår ansats stärks av att vi också arbetar direkt med företag som vill exportera till Sverige och EU. Med utgångspunkt i Agenda 2030:s ambition att öka utvecklingsländernas export (delmål 17.11) samarbetar vi genom vår funktion Open Trade Gate Sweden (OTGS) med export- och branschorganisationer i utvecklingsländer för att stödja företag som vill exportera till EU och Sverige. Vi strävar efter en jämn könsfördelning av deltagare. Vi försöker också i den mån det går, att göra riktade insatser mot kvinnliga företagare för att främja export från kvinnligt ägda företag.

Genom OTGS tillhandahåller vi information direkt till exporterande företag om regler, som gäller för att exportera till Sverige och information om den svenska marknaden. Samtidigt erbjuder vi stöd till de företag som är redo att ta ett första steg in på den svenska marknaden. Det senaste är ett relativt nytt uppdrag från regeringen som vi nu utforskar och utvecklar löpande, och kommer att utvärdera under 2021.

I första hand arbetar vi med våra egna experter och sekonderar personal när det är relevant. När vi behöver, upphandlar vi extern kompetens. Vi ser ett mervärde i att samarbeta med andra svenska myndigheter och internationella aktörer. Vi har ett nära samarbete med ett nätverk av likasinnade organisationer i Europa (Tric-nätverket). Genom samarbete med andra myndigheter i Sverige och en kontinuerlig dialog med Sida och UD, bidrar vi till ett effektivare svenskt bistånd och till regeringens initiativ om bredare och självbärande ekonomiska relationer bortom biståndet. Att vi har ett eget anslag från regeringen för vårt internationella utvecklingssamarbete ger oss stor möjlighet att vara en långsiktig och flexibel partner som kan erbjuda egen sakkunskap, komplettera med extern kompetens när det behövs och bidra med finansiella resurser när detta stödjer projektmålen.

Som expertmyndighet har Kommerskollegium sitt kärnuppdrag i att stötta den svenska regeringen med analyser och deltar aktivt i det handelspolitiska regelsamarbetet både i Bryssel (EU) och Geneve (WTO). På så vis har vi möjlighet att bidra till att stärka låg- och medelinkomstländerns roll i internationell handel på flera plan. Genom våra analyser utvecklar vi en kompetens som vi sedan tar med oss in i vårt utvecklingssamarbete. Likväl tar vi med oss erfarenheter från vårt utvecklingssamarbete i våra analyser och internationella arbete. Under 2020 genomförde myndigheten till exempel en översyn och analys av vilken roll Aid for Trade kan spela för låg- och medelinkomstländerna i återuppbyggnaden efter covid-19 pandemin.

5 Kommerskollegiums resultat 2018–2020

För myndighetens internationella utvecklingssamarbete har 2020 inneburit ett år av omställning och utveckling. När resor inte har varit möjliga att genomföra på grund av pandemin har vi och våra samarbetspartners tänkt om, tänkt nytt och prioriterat utifrån det. Även om tempot har varit något lägre så har våra samarbeten löpt på helt digitalt under året. För att få det att fungera har vi genomfört distansutbildningar samtidigt som vi har påbörjat planeringen och genomförande av nya samarbeten i Colombia, Sydafrika och Bolivia.

Vi ser på digitaliseringen som en långsiktig omställning och vi fortsätter att utveckla vårt digitala arbetssätt under 2021. Vi kan se stora möjligheter med att använda digitala verktyg för att effektivisera verksamheten och bidra till ett mer hållbart resande. Det senaste året har gett oss bevis på att vi med stöd av digitala verktyg kan nå bättre resultat i våra samarbeten. Vi ökar vår tillgänglighet samtidigt som vi når fler inom målgruppen, när det passar dem, inte minst inom vårt utbildningsprogram Trade Academy.

Kommerskollegium har hög ambition att vara en lärande organisation och vi arbetar kontinuerligt med att följa upp våra insatser och utvärderar våra samarbeten för att dra lärdom av tidigare erfarenheter. Som en direkt effekt av våra lärdomar från avslutade samarbeten, bland annat Liberia, har Kommerskollegium under 2020 satsat på metodutveckling för att förbättra våra färdigheter inom förändringsledning och organisationsutveckling. Här har vi tagit hjälp av externa konsulter. Den nya kunskapen implementeras löpande i alla pågående och nya samarbeten.

Nedan följer ett axplock av våra resultat under de senaste åren.

Trade Academy			
Samarbetsform	Utbildningsprogram		
Målgrupp	Tjänstemän offentlig sektor		
Förväntat resultat	Kapacitetsutveckling inom handelspolitisk analys, tjänstemannarollen och hållbar utveckling		
Period för genomförande	4 utbildningar under 2016–2020		
Total budget	17,9 MSEK		
Huvudsakligt bidrag till delmål i Agenda 2030			
16.6	17.10	17.11	17.12
✓			

Trade Academy är Kommerskollegiums utbildningsprogram och vänder sig till tjänstemän i offentlig sektor. Programmet är en ämnesmässigt bred och avancerad utbildning med målet att höja kapaciteten hos tjänstemän som har en position som förändringsaktör i den egna organisationen. Fokus är handelspolitisk analys, handel för hållbar utveckling och tjänstemannarollen. Utbildningen syftar till att stärka programdeltagarens institutioner och bidrar till delmål 16.6 i Agenda 2030. Vi har låtit hållbarhetsperspektiven genomsyra alla delar av utbildningens innehåll. Deltagarna lär sig på så sätt att se kopplingar mellan handelspolitiska frågor och exempelvis jämställdhet, miljöfrågor och rättighetsfrågor.

Programmet har ett globalt upptagningsområde och riktar sig främst till länder som kollegiet har bilaterala samarbeten med eller på andra sätt är prioriterade inom svenskt bistånd. Exempelvis har tjänstemän från alla de samarbeten som vi redovisar resultat från i den här rapporten deltagit, det vill säga, tjänstemän från Ecuador, Liberia, Ukraina och Zambia såväl som universitetslektorer från Zambia. Här har vi noterat att synergieffekter för det individuella lärandet blir större när vi når en bredare krets i ett land.

En resultatuppföljning som genomfördes av externa utvärderare visar dessutom att den geografiska spridningen på deltagarna och deras bakgrund och erfarenheter från olika nivåer av ekonomisk utveckling, har varit positiv för lärandet. Deltagarna har i stor utsträckning kunnat lära av varandra och sporrats till förändringsarbete då de sett att många länder står inför liknande utmaningar, oavsett den ekonomiska utvecklingsnivån.

På grund av pandemin, avslutades den senaste omgången av Trade Academy i ett digitalt klassrum. Delar av utbildningens innehåll lades upp på en egenutvecklad digital plattform, där deltagarna kunde ta del av inspelade föreläsningar, texter och kunskapstester. Andra delar av programmet genomfördes genom digitala träffar som ägnades åt diskussion och gruppövningar. I samband med avslutningen av programmet bjöd kollegiet alla deltagarna att bli medlemmar i myndighetens nyskapade alumnnätverk på LinkedIn för att fortsätta att utbyta erfarenheter och lära av varandra. Här kopplar vi också samman Trade Academydeltagare med samarbetspartners från bilaterala projekt och kollegiets egna experter.

Baserat på våra egna utvärderingar och utfallet från den externa uppföljningen av projektet planerar vi nu ett nytt projekt med tre omgångar av utbildningen där vi höjer våra ambitioner ytterligare och

bland annat inkluderar nya element av förändringsledning. Samtidigt fortsätter vi att vidareutveckla den digitala delen av programmet.

Liberia			
Samarbetsform	Bilateralt projekt		
Samarbetspart	Ministry of Commerce and Industry, Liberia		
Förväntat resultat	Ökad kapacitet på individuell och institutionell nivå för att bli medlem i WTO och dra nytta av medlemskapet		
Period för genomförande	2013–2019		
Total budget	43 MSEK finansierat via ett separat avtal med Sida		
Huvudsakligt bidrag till delmål i Agenda 2030			
16.6	17.10	17.11	17.12
✓	✓	✓	✓

Som ett led i Liberias utvecklingsplan efter avslutat inbördeskrig, ansökte landet 2007 om att bli medlem i WTO. Anslutningsprocessen kan ofta vara omfattande, tekniskt svår och resurskrävande. Målet med Kommerskollegiums stöd var därför att med kapacitetshöjande insatser öka förmågan hos politiska ledningen och ansvariga tjänstemän att hantera processen för att på bästa sätt gynna Liberias utveckling på lång sikt. Ett WTO-medlemskap innebär också krav på vissa organisatoriska funktioner. Kollegiet fanns med och faciliterade nödvändiga organisationsförändringar och stöttade med kapacitetsutveckling för att introducera nya verktyg och arbetsmetoder. Kollegiet arbetade med sekunderad personal och korttidsexperter och hade ett gott och nära samarbete med WTO-sekretariatet i Genève och andra internationella givare som var med i processen. Projektmålet bidrar direkt till delmål 16.6 och 17.10 i Agenda 2030. Den önskade effekten av att vara medlem i WTO, är att öka Liberias export (17.10 och 17.11) för att skapa ekonomiskt tillväxt och minska fattigdomen.

Under 2019 genomförde en extern utvärderare en slutlig utvärdering av projektet. Utvärderarna lyfter att samarbetet har varit helt avgörande för Liberias WTO-medlemskap. I och med att Liberia slutförde sina förhandlingar och blev medlem i WTO redan 2016 betyder det resultat på effektnivå. I övrigt visar utvärderingen på god måluppfyllelse för det individuella lärandet där en stor krets tjänstemän i hög grad har höjt sin kompetens inom handelspolitik. Det organisatoriska förändringsarbetet hade i första hand en teknisk inriktning och skulle enligt utvärderarna ha

tjänat på att ha ett större inslag av ledarskap, kommunikation och strategiska frågor (management).

Utfallet av utvärderingen innebar startskottet för myndighetens arbete med att höja vår egen kompetens och utveckla våra metoder för förändringsledning och kapacitetsutveckling.

Zambia			
Samarbetsform	Bilateralt projekt		
Samarbetspart	University of Zambia, Copperbelt University och Mulungushi University i Zambia		
Förväntat resultat	Ökad kapacitet och förmåga hos universitetslärare att förmedla kunskap om handelspolitik till studenter inom handel och hållbarhet.		
Period för genomförande	2014–2020		
Total budget	5 MSEK (för perioden 2017–2020)		
Huvudsakligt bidrag till delmål i Agenda 2030			
16.6	17.10	17.11	17.12
✓	✓		✓

Sverige har en lång relation med Zambia inom utvecklingssamarbetet och Kommerskollegium har tidigare gjort flera kortare insatser i landet. Det zambiska handelsministeriet (Ministry of Commerce, Trade and Industry) såg att de som man rekryterade till ministeriet inte hade önskvärd handelspolitisk kompetens. Ministeriet valde därför att satsa på att stärka kapaciteten på området hos några av de statliga universiteten. Kommerskollegium bjöds in att gästföreläsa på utbildningar om handel och utveckling.

2017 utvecklades samarbetet till att höja kompetensen hos de zambiska lektorerna. Syftet med detta var dels att generellt höja nivån på universitetens handelspolitiska utbildningar, dels att nå resultat som är hållbara på lång sikt. Genom att stärka universiteten som institution och därmed även handelsministeriets möjlighet att rekrytera bättre handelspolitisk kompetens, bidrar samarbetet till delmål 16.6 i Agenda 2030.

Under de senaste tre åren har tio lektorer deltagit i Trade Academy. Som komplement till utbildningen skräddarsyddes en extra del för lektorerna för att öka kunskapen om och förmågan att använda olika pedagogiska verktyg. Kollegiet har i sin uppföljning noterat att både den

handelspolitiska sakkunskapen och de pedagogiska verktygen har använts i lektorernas undervisning. Kollegiet har också sett att några av lektorerna har fått mer inflytelserika roller på sitt universitet och att de har medverkat i funktioner för samverkan med den zambiska regeringen.

På initiativ av lektorerna har samarbetet också resulterat i ett undervisningsmaterial som har utvecklats tillsammans med experter på Kommerskollegium. Materialet omfattar handelsteori, kopplingen mellan handel, utveckling och hållbarhet, specifika handelspolitiska verktyg och arbetsmetoder och har påverkan på Agenda 2030:s delmål 17.10 och 17.12. Kollegiet har i sin uppföljning sett att undervisningsmaterialet har använts i elektronisk form på alla tre universiteten. Innan projektet avslutades vid årsskiftet 2020–2021 har undervisningsmaterialet också tryckts i Zambia och distribuerats till universiteten. Ministeriet har dessutom delat materialet med några privata universitet.

Ecuador			
Samarbetsform	Bilateralt projekt		
Samarbetspart	Ministry of production, foreign trade, investment, and fisheries, Ecuador		
Förväntat resultat	Ansvarig myndighet i Ecuador har kapacitet och förmåga att genomföra vissa av åtagandena i frihandelsavtalet med EU		
Period för genomförande	2017–2020		
Total budget	6,7 MSEK		
Huvudsakligt bidrag till delmål i Agenda 2030			
16.6	17.10	17.11	17.12
✓	✓		

Ecuador har tillsammans med Colombia och Peru ett frihandelsavtal med EU. Avtalet syftar bland annat till att sänka tullar, liberalisera handel med tjänster och hantera tekniska handelshinder mellan länderna. Ecuador var sist (2016) av de latinamerikanska grannarna att ansluta sig till avtalet. För att ett frihandelsavtal ska ge effekt på samhällsekonomin är det viktigt att förverkliga och genomföra de förändringar parterna har beslutat om. Det är avgörande att reglerna följs och att landets företag har god kunskap om hur de kan dra fördel av avtalet.

I Ecuador har Kommerskollegium stöttat ministeriet att ta fram en handbok för hur de ska genomföra frihandelsavtalets kapitel om handel och hållbarhet. Här har även EU-kommissionen medverkat. Kapitlet

innebär bland annat att landet behöver göra vissa förändringar på andra områden än handelsområdet, som till exempel jordbruk-, miljö- eller arbetsmarknad. Det är därför avgörande att det ministerium som ansvarar för frihandelsavtalet har god relation och samarbetar med andra delar av regeringen. Kollegiet noterar ett tydligt ledarskap från ministeriets sida som nu driver arbetet med att formalisera samarbetet mellan de berörda ministerierna och tydliggöra allas respektive roller.

Andra områden som omfattas av samarbetet är tekniska handelshinder (Technical Barriers to Trade, TBT) och tjänstehandel, vilka också ingår i frihandelsavtalet med EU. TBT är ett viktigt område inom handelspolitiken och ofta en utmaning för många utvecklingsländer då det handlar om att hitta en balans mellan produktsäkerhet för att skydda landets konsumenter (till exempel elsäkerhet) och handelsintresset. Nivån på säkerhetskraven bör inte vara högre än nödvändigt för att inte hindra andra länder från att sälja sina varor i Ecuador. Även här krävs det ett gott samarbete mellan de myndigheter som upprättar föreskrifter för tekniska regler och den myndighet som ansvarar för handelsrelationen med andra länder. En metod som förespråkas internationellt och som används också av Ecuador är analys av vilka konsekvenser som en ny lagstiftning kan få. I Ecuadors fall har det visat sig att den vägledning som finns för att stödja myndigheterna när de gör sådana analyser inte tar hänsyn till handelsaspekter. Detta har tagits om hand inom projektet och resulterat i ett underlag för att införa handelsaspekter i regeringens övergripande vägledning, har tagits fram.

Handel med tjänster är ett viktigt bidrag i många länders ekonomi. För att politiken i ett land ska skapa goda förutsättningar för tjänstehandeln är det viktigt att de som utformar regelverken har en god förståelse för vad landets företag behöver så att man inte skapar hinder i onödan. Här bör offentlig sektor konsultera företag och andra intressenter. På tjänstehandelsområdet har samarbetet resulterat i att ministeriet har utarbetat en metod och en plan för konsultationerna med näringslivet.

Kollegiet noterar att ministeriet har utvecklat sina arbetsmetoder och sin roll inom områdena handel och hållbarhet, TBT och tjänstehandel i samarbetet med andra delar av regeringen och näringslivet. Genom att i första hand stärka ministeriet som institution bidrar samarbetet direkt till delmål 16.6 i Agenda 2030. Arbetet med TBT är relevant även på global nivå och för Ecuador som medlem i WTO bidrar samarbetet även till delmål 17.10.

Ukraina			
Samarbetsform	Bilateralt projekt		
Samarbetsparter	Ministry of Economic Development and Trade, Ministry of Justice, Ukrainas Export Promotion Office (EPO)		
Förväntat resultat	Effektivare processer för regeringens arbete med tekniska regler (2016–2018)		
	Effektivare process för justitiedepartementets hantering av investeringstvister (2020)		
	Bättre förutsättningar för exportörer att nå marknader i Sverige och EU (2018–2020)		
Total budget	3,8 MSEK		
Huvudsakligt bidrag till delmål i Agenda 2030			
16.6	17.10	17.11	17.12
✓	✓	✓	

Kommerskollegium har samarbetat med regeringen i Ukraina under lång tid och i olika former. Under rapporteringsperioden har tre samarbeten avslutats:

- ett samarbete med inriktning på tekniska handelshinder med koppling till Ukrainas ekonomiska reformarbete
- en insats inom ramen för ett större samarbete för Ukrainas demokratiseringsprocess under ledning av USAID
- ett samarbete för att främja ukrainska företags export till Sverige och EU

Ekonomiskt reformarbete och tekniska handelshinder

Medlemmar i WTO är skyldiga att informera varandra om nya nationella regler som riskerar att väsentligt påverka handeln för andra medlemmar. För att minska risken att just tekniska produktregler – som har som syfte att skydda människors hälsa, säkerhet eller miljö – begränsar handeln, finns WTO:s avtal om tekniska handelshinder (TBT). Som stöd för arbetet har varje WTO medlem en TBT-kontaktpunkt, digitala verktyg och möts i Genève i en kommitté där potentiella hinder lyfts och diskuteras. Kommerskollegium har under en längre tid stöttat den funktion på ministeriet som ansvarar för Ukrainas del i processen. För Ukraina har detta varit ett led i det övergripande ekonomiska reformarbetet och ambitionen att närma sig EU.

Samarbetet har resulterat i ett starkare ministerium och effektivare Ukrainas i WTO:s TBT-kommitté i Genève samt ökad kapacitet och förmåga inom ministeriet och andra regelgivare för att använda god regelpraxis och konsekvensanalyser i arbetet med tekniska regler. Som stöd för de ukrainska tjänstemännen i deras dagliga arbete, utvecklades handböcker. Samarbetet syftade också till att förbättra processen för ministeriets samråd med näringslivet och andra aktörer som har kopplingar till arbetet med tekniska regler. För detta skapades ett nationellt forum för tekniska regler.

Det nationella arbetet bidrar till att främja det multilaterala arbetet inom WTO. På så vis har samarbetet bidragit till genomförande av Agenda 2030:s delmål 16.6 och 17.10. Då syftet med tekniska regler är att skydda människors hälsa, säkerhet eller miljö har samarbetet även bidragit till Agenda 2030:s mål om ansvarsfull konsumtion och produktion (mål 12). Samarbetet avslutades 2019 och våra fortsatta kontakter med Ukraina bekräftar att både forumet lever vidare och att handböckerna fortfarande används.

Demokratisering och investeringstvister

Under våren 2020 bidrog Kommerskollegium med expertis till ett större program som finansieras av USAID vars syfte var att stödja landets demokratiseringsprocess. Kommerskollegiums roll var att analysera och lämna rekommendationer till justitiedepartementet om hur de kan höja sin egen kapacitet och förmåga att hantera en juridisk tvist som grundar sig i ett investeringsavtal. En investeringstvist innebär en tvist mellan staten och investerare och regleras i avtal mellan två eller fler stater. Idag anlitar departementet externa ombud vilket leder till en mycket kostsam process. Kollegiet har bidragit med rekommendationer om hur det team som försvarar den ukrainska staten i investeringstvister kan organiseras och hur relationen till externa ombud kan utformas, vilket gör att processerna kan genomföras på ett mer effektivt och billigare sätt. När den ukrainska regeringen genomför rekommendationerna stärks Justitiedepartementet som institution i linje med delmål 16.6 i Agenda 2030.

Främja ukrainska exportörer

Med utgångspunkt i Agenda 2030, delmål 17.11, har Kommerskollegium genomfört utbildningar och bidragit med informationsmaterial till samarbetspartens webb-portal för att öka ukrainska småföretagares export till Sverige och EU. Samarbetet har resulterat i att målgruppen småföretag har fått en ökad förståelse för vad som krävs för att exportera

till Sverige och EU. Webbportalen lanserades sommaren 2019 och hade vid en mätning i slutet av 2020 drygt 20 000 unika besökare.

Open Trade Gate Sweden (OTGS)			
Samarbetsform	Kontaktpunkt		
Målgrupp	Exportörer i låg- och medelinkomstländer		
Förväntat resultat	Ökad kunskap hos exportörer i DAC-länder om regler och förutsättningar för export till Sverige och EU		
Period för genomförande	Löpande verksamhet		
Total budget	cirka 9 MSEK år 2020		
Huvudsakligt bidrag till delmål i Agenda 2030			
16.6	17.10	17.11	17.12
		✓	✓

OTGS har i uppdrag att bistå företag i låg- och medelinkomstländer att exportera till Sverige och EU. Verksamheten strävar därmed mot att öka utvecklingsländernas export enligt delmål 17.11 i Agenda 2030.

OTGS svarar på frågor om regler för export av produkter till EU och Sverige. Information finns på kollegiets webb och utbyte sker via epost eller seminarier på plats i DAC-länder. I genomsnitt svarar OTGS på frågor från närmare 100 företag per år. Som en följd av covid-19 pandemin har seminarieverksamheten främst skett digitalt under 2020. En informationsinsats genomfördes på plats i Angola och digitala informationsinsatser ägde rum med Belarus, Ecuador, Indonesien, Zimbabwe och Ukraina.

Som ett direkt resultat av en produktiv verksamhet har regeringen efter en omfattande analys beslutat att utvidga OTGS uppdrag. OTGS tillhandahåller också information om den svenska marknaden. För att blivande exportörer ska få en bättre förståelse för förutsättningarna på den svenska marknaden har OTGS tagit fram sektorspecifika marknadsrapporter som finns publicerade på vår webbplats. Dessa omfattar så kallade superfoods, färsk frukt och grönsaker, IT-tjänster, textilier och livsmedel. I vår besöksstatistik kan vi se att rapporterna har laddats ned såväl från Sverige och andra EU länder som från ett stort antal låg- och medelinkomstländer.

6 Framgångsfaktorer och vägen framåt

Baserat på de externa utvärderingar som har gjorts och våra egna uppföljningar och lärdomar av verksamheten har vi identifierat ett antal faktorer som har stor betydelse för långsiktigt hållbara resultat.

Vårt internationella utvecklingssamarbete hålls ihop av en strategisk plan med gemensamma mål för hela verksamheten. Varje insats anpassas och utformas därefter för att nå bästa möjliga resultat utifrån den enskilda samarbetspartnerns behov och förutsättningar. Med förmånen att samarbeta med två målgrupper, både med dem som utformar förutsättningarna för handel (offentliga institutioner) och dem som påverkas av förutsättningarna (företagen), får vi möjlighet till en bredd i vår verksamhet och kan skapa goda synergier mellan projekten. Våra lärdomar om de lokala förutsättningarna för handel och företagens behov tar vi med oss i vårt arbete med den multilaterala policyutvecklingen inom ramen för WTO och Aid for Trade. Det är viktigt att vi tillsammans med Sida och andra relevanta aktörer har en samsyn vad gäller kapacitetsutveckling inom handelsrelaterat utvecklingssamarbete och vilka resultat vi vill se av svenskfinansierade insatser för kapacitetsutveckling. Erfarenheter från året med pandemin visar att vårt anslag ger oss unika möjligheter att snabbt ställa om verksamheten när det behövs. Anslaget ger oss också möjlighet att driva en löpande verksamhet med stöd till exporterande företag i länder vi samarbetar med samtidigt som vi kan vara en partner som bygger långsiktiga relationer. Genom vår alumnverksamhet finns relationen kvar även efter att ett samarbete har avslutats. Vi kan erbjuda ett fortsatt lärande och utbyte av erfarenheter.

Externa utvärderingar har visat att Kommerskollegium når mycket goda resultat med att höja kapacitet och förmågan på individnivå hos samarbetsparten. Både vad gäller kunskap om handelspolitiska regelverk och arbetsmetoder, såväl som förmågan att göra handelspolitiska analyser. Vi fortsätter med detta samtidigt som vi utvecklar våra metoder för lärande. Utvärderingar har också visat vi behöver utveckla och stärka metoder att arbeta med ledarskapsfrågor, strategisk kommunikation och se till hela organisationen i förändringsarbetet för att nå resultat som innebär att våra samarbetspartners får önskade förändring att bestå på lång sikt. Detta, tillsammans med en fortsatt integreringen av hållbarhet i alla våra insatser och digitalisering av våra arbetsmetoder, är de mest prioriterade områdena för vår verksamhet under kommande år.

Inom något eller några år förväntar vi oss att kunna presentera ytterligare goda och hållbara resultat från de samarbeten som vi har på gång idag. Som exempel kan vi nämna ett pågående samarbete med

handelsdepartementet i Sydafrika där vi tillsammans med sydafrikanska exportfrämjande organisationer stöttar departementet med en översyn av deras utbildningsprogram för små- och medelstora företag (*Global Exporters Passport Program*). I Sydafrika är vi också aktuella med stöd till en grupp producenter av ekologiska livsmedel för att de ska komma i kontakt med svenska importörer och skapa affärsrelationer.

I Bolivia samarbetar vi med en grupp små och medelstora företag och exportfrämjande organisationer för att förbereda bolivianska exportörer för den svenska marknaden för så kallade superfoods. I liknande anda är vi på gång att starta andra delen av vårt samarbete med Ukrainas Export Promotion Office för att fortsätta stötta ukrainska småföretagares export av IT-tjänster till Sverige.

Under 2021 kommer vi att genomföra en intern utvärdering av hur vi har hanterat och utvecklat det utvidgade uppdrag myndigheten för två år sedan fick av regeringen. Samtidigt står vi i startgroparna för att dra igång tre nya samarbeten om kapacitetsutveckling inom offentlig förvaltning i Colombia, Zambia och Bangladesh. I både Colombia och Zambia samarbetar vi med handelsministeriet angående deras arbete med tekniska handelshinder. Samarbetet i Bangladesh fokuserar på handelspolitisk analys i bredare bemärkelse med anledningen av att landet till följd av sin ekonomiska utveckling är på väg att lämna kategorin som minst utvecklad land (MUL) och kommer då att förlora viktiga handelsförmåner som är avgörande för samhällsekonomin. Den bangladeshiska regeringen behöver därför förbereda sig inför nya förhandlingar med intresserade handelspartners. Framförallt i Bangladesh utmanas samarbetet av pandemin och vi har valt att tillfälligt pausa projektplaneringen tills att vi kan vara på plats i landet igen.

Kommerskollegium utvecklar gärna sin roll tillsammans med andra aktörer och under nya former av samarbeten. Här är kommunikation ett viktigt verktyg för att nå ut och berätta vad vi gör och hur vi kan bidra till fattigdomsminskning genom handelsrelaterat utvecklingssamarbete. Den här rapporten är en av våra kommunikationsinsatser, men vi har fler på gång. Bland dessa kan vi nämna utvecklingen av informationen på myndighetens webbplats och några kortare filmer om vilka vi är och vad vi gör inom utvecklingssamarbetet.

Vi ser också att vi har mycket att lära av andra aktörer och tror att vi med gemensamma krafter kan åstadkomma mer. Därför planerar vi att utöka Kommerskollegiums referensgrupp för handel och hållbar utveckling så att den även omfattar internationellt utvecklingssamarbete, vilket vi tror kan stärka alla gruppens intressenter.